

המשפט, המונעים בירור וריז ומאיר של המשפטים. נכה שנדרס ואיבר את שתי רגליו בתאונה יכול לחכות שלוש שנים בארץ עד שהוא זוכה לפסקהדין, שלוש

אמיר זקה

שנים נוספות לעירעור, ושנה שביעית להר צאה לפועל — אם לא מת בינתיים. גורלו מעניין, כנראה, את היועץ המשפטי פחות מאשר גורלם של אישים ציבוריים מסוימים. הפתרון לבועית הסתבת בבתי-המשפט הוא אחד למשפט הנכה ולמשפט הדיבה: תקציב מתאים לבנין בתי-משפט המתאימים לשמם, ולמינוי שופטים ופקידים נוספים. אך כבול מוס מועדוני-הפאר והוודגים, לא נמצאה אפשרות לכך.

סופו של זקה

פני 59 שנים יצא סופר צרפתי בממרה שושא את הכותרת „אני מא' שים...“ במכתב גלוי לנשיא המדינה טען כי אלפי הצבא, וחבריהם במנגנון השלטון, אירגנו קשר נגד המדינה. הוא טען כי השופטים של משפט מסויים עשו מעשה תרמית בודון. את פסקדינם כינה בשם „בגידה באנושות.“ איש זה הוא אחד הגיבורים של העם היהודי, וראשי השלטון במדינה הפליגו בשבח לא פעם. שמו אמיל זולה. אילו חי זולה במצב שיחצר בארץ אם יתקבל חוקה-חיסול של חיים כהן, היה קורה לו כלהלן:

האיש היה נתבע למשפט. דבר התביעה היה אסור לפירסום. הוא היה נשפט כחשאי. איש לא היה יודע על כך. שום דעת-קהל לא היתה מתעוררת לזכותו — ולזכות הקצין היהודי שהוא הגן עליו. שום הר לא היה מגיע לעולם הגדול. דרייפוס היה נשאר באי-השדים לנצח, זולה היה נרקב בבית-הסוהר כמשמין חולני. למולם של העם היהודי הצרפתי, לא היה אז חיים כהן צרפתי, זולה ניצח, דרייפוס זכה להחרת כבודו. בכל ערי ישראל נקראים כיום רחובות על שם משמין השרים והאלופים. ובכל זאת עסק זולה באותו מאמר בענין שהוא פעוט-ערך כש לעצמו, בהשוואה לענינים שעמדו על הפרק במשפטי-הדיבה האחרונים בישראל.

גם בצרפת לא חסרו יועצים משפטיים. אולם כל עוד אפשר היה להגיד את האמת, היה סופם של אלה מפלה ושיכחה. כל עוד קיים חופש הדיבור, ניתנים כל הפגמים במדינה לתיקון, במקום או במאוחר. כל עוד מותר לקום ולהגיד את האמת, ולהוכיח בשעת-הצורך אמת זו בבית-המשפט לעיני הציבור כולו, יכול האזרח לבחור בין טוב ורע, לשאוף לתיקון בדרכים דמוקרטיות. אם לא היתה אפשרות להצביע על עובדות אמת ולעורר את הציבור למחשבה עליהן, תמות תקוה זו.

מי שרוצה בזאת, היתה סולל את הדרך בפני מעשי טירוף ויאוש, לאלימות ולפשיע. אולי זו הכוונה של אנשים מסוימים הק' רובים להכרעות — אותם האנשים שנוח להם לשמוע מפי חיים כהן על הדמוקראטיה האידיאלית של בראויל.

במדינה

(המשך מעמוד 8)

מוכר המפלגה, נפגש כמה פעמים עם גולדמן, יעץ לו להקים מפלגה חדשה, ש תחל את הפרוגרסיבים, תגרום להיערכות חדשה בימין.

החלטה פסולה. עמוס סימני-שאלה, יצא גולדמן לפני שבועיים את הארץ. היה עליו להחליט אם לצאת למסעו הגדול ל מוסקבה, שיהפכו רשמית למדינאי השני של ישראל (העולם הזה 1047), והעשוי ל פלס לפני דרכים חדשות גם בכיוון לקאהיר ולדמשק. ההחלטה על דרכו בישראל היתה למעשה כרוכה בהחלטה זו.

לפי כל הסימנים, תידרע החלטתו בעוד חודשיים, כשיפוע הסופטיניק הצינוני בטעם הבאה בשמי ישראל. אם יחליט גולדמן לצנות או לתוך האטמוספירה המפלגתית הישראלית, עשוי הדבר להחת נקודת-מפנה בתולדות המדינה.

מפלגות

הסכם הכסא

איש אחד ראה בחרדה מסוימת את הת קרבות יום-השנה השלישי של הבחירות הכלליות האחרונות. היה זה הילל ליברמן, גבר גבוה אדום-זקן, מנהל בית-הספר בית יעקוב בירושלים. כי ערב הבחירות האחרונות חתם ליברמן על הסכם שנראה לו או כנוכי, אך שחננו פג בעיניו בינתיים.

הסכם זה נגע לרשימת המועמדים המ שותפת של אגודת-ישראל ופועלי-אגודת ישראל למועצת ערית ירושלים. הרשימה הורכבה כלהלן: (א) הרב משה גליקמן פרוש, אגודת ישראל, (ב) הילל ליברמן, אגודת ישראל, (ג) שלמה זלמן דרוק, פו עלי אגודת ישראל. לפי ההסכם הופקדו בי די הרב זלמן סורוצקי, ונשיא מועצת גדולי התורה, נקבע כי במקרה שייבחרו רק שני מועמדים מתוך השלושה, הרי בתים שנתיים יפנה מס' 2 את מקומו למס' 3.

דרוק לוחץ. לא היה זה ההסכם הראי שון במינו. בבחירות לכנסת השנייה נחתם הסכם דומה בתוך פועלי-אגודת-ישראל ש קבע כי אחרי שנתיים יפנה קלמן כהנא את מקומו לחברו למפלגה, אברהם גולד ראט. כהנא סירב לקיים את ההסכם, נתבע לדין תורה, שילם לגולדראט פיצויים בסך 7000 ל"י, תמורת ויתור על הכסא.

עתה נזכר ליברמן בפרשה זו. כשנדרש להתפטר לטובת דרוק, הטיח בפי המועמד השלישי (שה א גם בן-אחותו של המועמד הראשון) טענה ניצחת: „ואתם קיימתם את כל ההסכמים שלכם!“ בקיצור: ליברמן סירב לוזו, נתבע לכירור בפני הרב סורוצקי.

מחתרת

עונת הפצצות

(ראה מסגרת בעמודים 6'7)

לסניגור במשפט רצח ישנה הברירה רק בין שתי אפשרויות: לטעון „לא אשם“ וללחום למען זיכוי, או לטעון „אשם“ ול בקש כי בית-המשפט ימליץ בססקדינו על חנינה. כי אין ברצח אלא עונש אחד: מאסר-עולם. בית-המשפט אינו מוסמך לתת פחות.

במשפט מנקס-אקשטיין שמר ניצר מלכת חילה מצב מוזר. שלושת הסניגורים טענו: „לא אשם“. אולם בעוד סניגורו של מנקס, מקס קריצמן, לחם באופן עקבי למען זיכוי, היו שני הסניגורים האחרים בהרבה פחות תוקפניים. „עוד לא קבעתי את הקו שלי“ אמר בשעתו אלכסנדר טל הצעיר (32) ל עוונאים שרצו לדעת.

הנאשם מוכן לכל. התעלומה נמשכה משבוע לשבוע. התביעה הגישה צרור גדול של חומר נגד אקשטיין, מבלי שסניגורו של אף ירים אצבע נסיון למנוע את קבלת החומר כמיוצג — דבר שהוא כמעט מובן מאליו בין פרקטיים במשפט כזה.

השבוע ורק מקס קריצמן, כוכב משפטי המחתרת בימי המנדט, פצצה לתוך אולם בית-המשפט: „במקום גבוה בירושלים יש נו הסכם שתמורת עדותו בשבועה של הנאשם מס' 2 (נגד מנקס) הוא יקבל חניי זה אחרי כמה שנים!“

היתה זאת האשמה חמורה ביותר. כי אקשטיין, האיש שלפי דברי עצמו בהקלטה

„מוכן לעשות את הכל כדי לצאת זכאי.“ הוא גם בעל העדות היחידה שיש לה משקל משפטי נגד מנקס. שמר אינו מסוגל לכך: לפי דברי אקשטיין בהקלטה, לא ראה שמר מימיו את מנקס, ואקשטיין גייס אותו למויצע הרצח בניגוד מפורש להוראת מנקס.

מכיוון שאקשטיין הוא גם האיש שנשלח לדברי עצמו, על-ידי השב. למחתרת, ושפעל בה כשליח השב., הרי שהאשמתו של קריצמן היתה חמורה שבעתיים.

כשנשאל, בתחילת חקירתו של קריצמן, מדוע בחר להעיד בשבועה, שעה שיכול היה למסור את דבריו מן המקום, ענה אק שטיין בתמימות: „רציתי לתת לך הזדמנות לגלות את האמת.“

רגישות ילדותית. היה זה רק שיא לשבוע של פצצות משפטיות. הוא נפתח בכך שאחד משלושת השופטים הביע את דעתו כי למנקס אין אפילו צורך להשיב לאשמת הרצח, מאחר שאין נגדו אפילו די הוכחות שיהיה טעם בהשמעת עדויות-הגנה. ודעה זו לא נתקבלה אמנם על-ידי שאר שני השופטים, אולם גם כרעית-יחיד היתה בלתי-רגילה עד מאד.

הפצצה השנייה הוטלה על-ידי טל עצמו, כשביקש לשלוח את אקשטיין לבית-חולים לחולירוח, להסתכלות. אילו נמצא כי אק שטיין חולה-רוח, היה המשפט נגדו מתבטל, והוא היה נשלח לבית-חולים, עד שהרופאים ימצאו כי הבריא. אולם הרופאים קבעו, השבוע, כי אקשטיין אינו חולה-רוח, אף שהוא מופרע באישיותו. הצטברה אצלו מרי רות ושנאה כלפי העולם החיצוני, מאחר שנשללה ממנו אהבת-אם בשעה שחלה ב שיתוק-ילדים. המסקנה לגבי אקשטיין: „א מוצינוליות אינפנטילית“ (רגישות ילדותית).

דבר אחד היה ברור השבוע: המשפט מתנהל נגד מנקס. מאחר שהוא, כנראה, האיש היחיד בכל הפרשה שלא היה שליח השב., חיוני לשב. להשיג פסקדין ש ירשיע אותו. כי אם יזוכה מנקס, יתמוטט כל הבנין הציבורי של השב. במקרה זה לא יהיה מנוס מן המסקנה שלא היה שום צד ציבורי לרצח, וכי במקרה הטוב ביותר בוצע על-ידי קבוצת פסיכופטים, שכולם כאחד היו בזמן מן הזמנים סוכנים רשמיים של השב.

אנשי-מופת

שנים תלויים ועמוד

יוסף נרד, 38, גמר את עבודת יומו. הוא סידר את שולחנו ויצא מהמשרד. מזה 12 שנה עבד בחברת החשמל, והוא לא ציפה למשהו מיוחד באותו היום. השעה היתה ארבע, עובדי חברת החשמל הצטופפו בר חבה שלפני תחנת רידינג בתלאביב, חיכו למכוניות שיסיעו אותם לבתיהם.

לפתע נשמע מכון השער קול פיצוץ, ואח ריו קריאות לעזרה. שמ על עמוד מתח גבוה, היו תלויים שני פועלים. מכנסיו של האחד התלקחו באש, והשני היה מוכה הלם ונשאר תלוי ממותניו בחגורת-הבטחון שלו.

„קצר“ צעק מישוהו. יוסף נרד ידע מהו קצר. גם הוא עבד פעם כקחן. הוא מיהר אל העמוד. בתחילה לא ידע אם יש זרם בעמוד. אולם כאשר הבחין בקבוצת אנשים ליד העמ ד הסמוך, שהתכוננו לטפס על עמודם, הבין שאין זרם. הוא לא חשב על אשתו ועל בתו, ראה רק את הסכנה הצפויה לשני הפועלים הנפגעים, והחל מטפס על העמוד הגבוה, בלי חגורת בטחון.

השרירים רעדו. נרד כיבה את מכנסיו הבורעים של הפועל, השעין עליו את כובד גופו ושחרר את חגורת-הבטחון שריחקה אותו לעמוד. לרגע היו שניהם תלויים בא ור, כשהדבר היחיד המונע מהם ליפול למטה ולהתרסק הם שרירי הרועדים ממאמן של יוסף. הפועל שכונה הועבר לאדם שני, שנאחו מתחתיהם, ומשם לקרקע. יוסף גינש אל הנפגע השני.

מצבו של זה היה קשה יותר. הוא נפגע מהלם, לא היה מסוגל לשחף פעולה. הוא גם לא היה תלוי על העמוד עצמו, כי אם על סולם אלומיניום מתנדנד. יוסף חזר על מבצעו האקרובטי, וכשארית כוחו העביר את הנפגע לזוג המצילים שמתחתיו. למטה כבר עמד אמבולנס, שהעביר את הניצולים לבית-חולים.

נרד ירד מן העמוד, ניקה את בגדיו ובלי לדבר הרבה נכנס לאוטובוס ונסע הביתה.

המשק

פורצי הסכרים

כמעט מדי שנה נערך בישראל מחזה הולך ופריצת סכר על-ידי נהר גואה. הת הליך שדה תמיד: תחילה משתפכות כמה טיפות מעל לסכר. אחר-כך מוצאים להם נחלים קטנים דרכים עקלקלות לעקוף את מחסום-הבטון. פה ושם מתחילים להופיע בקיעים הראשונים. ולפתע, במכת-ענק אחת, געלם הסכר כולו. הוא נגרף במבול, הזונק קדימה עד שהוא נתקל בסכר הבא.

השבוע נשמעו הקולות הראשונים של תהליך זה. בענף הטקסטיל נגאמו איומי השביתות וההשבחות הראשונים, עקב תבי ציט להעלאת השכר היסודי, ברות החיקונים בחברת אהא. רופאי קופת-חולים דרשו תר ספת-שכר של 150 לירות לחודש. המהני רסים, פקחים יותר, מצאו נוסחה מאתמטית להעלאת-שכר סמויה: הם יצרו דרגה גבוהה חדשה, כדי לאפשר למהנדסים לעלות בדירוג מבלי שזה ייקרא העלאת-שכר.

נוסחה אחרת נמצאה זה מכבר על-ידי פקידי הממשלה. הם דרשו כי הוצאות הנסיעה לעבודה וחזרה לא ייחשבו לשכר, ולא יהיה צורך לשלם עליהן מס הכנסה. בתעשית-היהלומים בנתניה ובבאר-שבע היו כמה שביחות קטנות.

השרד חלאומי. כל אלה היו רק ה טיפות הראשונות. מאחורי הסכר מצטבר לחץ אדיר, הגובר והולך. בשנה בה יתחילו הטרבינות של מלחמת-הבחירות להסתובב במרץ, ובה וקוקות סחנות-המים של חגיגות

נאשם מנקס עונה לסניגור קריצמן

כל אנשי השב.